

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

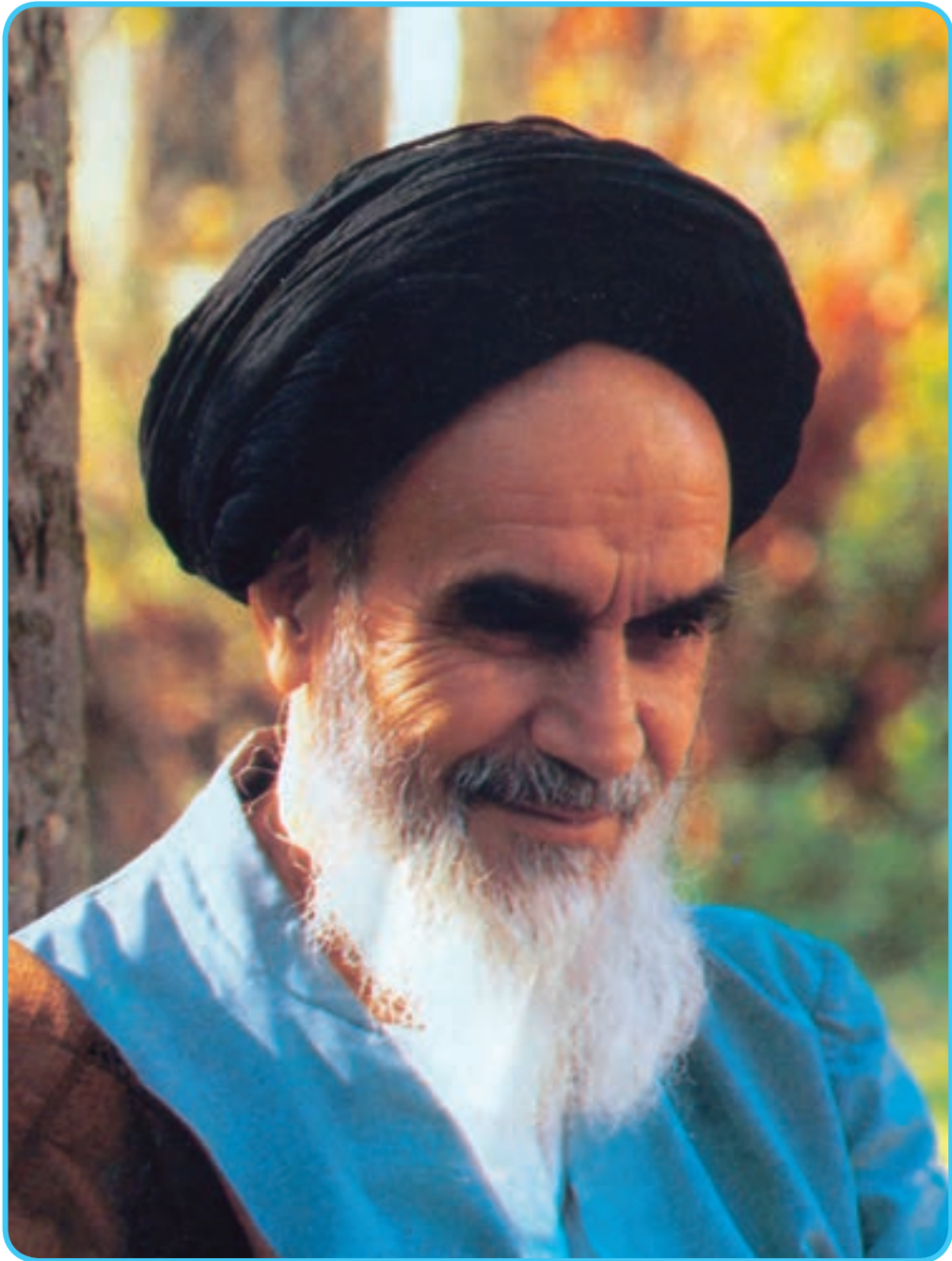
مطالعات اجتماعی

(جغرافیا، تاریخ، مدنی)

پایه نهم دوره اول متوسطه

این کتاب شامل کتاب درسی و کاربرگه‌های فعالیت است.

۱۳۹۴

جوان‌ها قدر جوانی‌شان را بدانند و آن را در علم و تقوی و سازندگی خودشان صرف کنند
که اشخاصی امین و صالح بشوند.
امام خمینی (رحمة الله علیه)

فهرست

۱	فصل اوّل : سیارهٔ ما، زمین
۲	درس ۱ : گوی آبی زیبا
۹	درس ۲ : حرکات زمین
۱۵	فصل دوم : سنگ کره، آب کره، هوا کره
۱۶	درس ۳ : چهرهٔ زمین
۲۱	درس ۴ : آب فراوان، هوای پاک

۵۷	فصل پنجم : عصر یکپارچگی و شکوفایی
۵۸	درس ۹ : ایرانی متحد و یکپارچه
۶۴	درس ۱۰ : اوضاع اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی ایران در عصر صفوی
۷۱	فصل ششم : ایران از عهد نادرشاه تا ناصرالدین شاه
۷۲	درس ۱۱ : تلاش برای حفظ استقلال و اتحاد سیاسی و سرزمینی ایران
۷۸	درس ۱۲ : در جست‌وجوی پیشرفت و رهایی از سلطهٔ خارجی

۱۱۳	فصل نهم : فرهنگ و هویت
۱۱۴	درس ۱۷ : فرهنگ
۱۲۰	درس ۱۸ : هویت
۱۲۷	فصل دهم : خانواده و جامعه
۱۲۸	درس ۱۹ : کارکردهای خانواده
۱۳۳	درس ۲۰ : آرامش در خانواده

۲۹	فصل سوم : زیست کره، تنوع شگفت انگیز
۳۰	درس ۵ : پراکندگی زیست بوم‌های جهان
۳۶	درس ۶ : زیست بوم‌ها در خطرند
۴۳	فصل چهارم : ساکنان سیاره زمین
۴۴	درس ۷ : جمعیت جهان
۵۰	درس ۸ : جهان نابرابر

۸۵	فصل هفتم : ایران در عصر مشروطه
۸۶	درس ۱۳ : انقلاب مشروطیت؛ موانع و مشکلات
۹۲	درس ۱۴ : ایران در دوران حکومت پهلوی
۹۹	فصل هشتم : سقوط حکومت شاهنشاهی و شکل‌گیری نظام جمهوری اسلامی
۱۰۰	درس ۱۵ : انقلاب اسلامی ایران
۱۰۷	درس ۱۶ : ایران در دوران پس از پیروزی انقلاب اسلامی

۱۴۱	فصل یازدهم : حکومت و مردم
۱۴۲	درس ۲۱ : نهاد حکومت
۱۴۸	درس ۲۲ : حقوق و تکالیف شهروندی
۱۵۵	فصل دوازدهم : بهره‌وری
۱۵۶	درس ۲۳ : بهره‌وری چیست؟
۱۶۲	درس ۲۴ : اقتصاد و بهره‌وری

لطفا بخوانید

سخنی با دبیران گرامی

خداوند متعال را سپاس می‌گوییم که به لطف او توانستیم کتاب **مطالعات اجتماعی پایه نهم** دوره اول متوسطه را پس از کتاب‌های پایه هفتم و هشتم به شما تقدیم کنیم.

مطالعات اجتماعی یک حوزه مهم یادگیری است که از انسان و تعامل او با محیط‌های گوناگون در زمان‌های مختلف (حال، گذشته و آینده) و جنبه‌های گوناگون این تعامل (سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، محیطی و...) بحث می‌کند. به همین دلیل، این حوزه، مفاهیم رشته‌های متعدد و مختلف چون تاریخ، جغرافیا، مدنی، اقتصاد، حقوق، مردم‌شناسی و نظایر آن را دربر می‌گیرد. در برنامه جدید در دوره ابتدایی از تلفیق بیشتری در سازماندهی محتوا استفاده می‌شود؛ اما با رسیدن به دوره اول متوسطه از درجه تلفیق کاسته شده و با توجه به درجه و نوع تلفیق به کار رفته، رشته‌ها هویت خود را از دست نمی‌دهند، بلکه یک حوزه موضوعی غالب بوده و در جاهای مناسب از پیوند با حوزه‌های دیگر و مفاهیم کلیدی مربوطه استفاده می‌شود.

در برنامه درسی جدید مطالعات اجتماعی، به منظور سازماندهی تلفیقی محتوا، پنج حوزه موضوعی انتخاب شده است:

۱- فضا و مکان ۲- زمان، تداوم و تغییر ۳- فرهنگ و هویت ۴- نظام اجتماعی ۵- منابع و فعالیت‌های

اقتصادی. هریک از این حوزه‌ها ناظر به تعدادی از رشته‌های مذکور است. این کتاب شامل ۱۲ فصل و ۲۴ درس است که در هر فصل، دو یا چند حوزه موضوعی و مفاهیم کلیدی مربوط به آنها با یکدیگر تلفیق شده‌اند.

رویکرد و هدف اصلی برنامه

درس مطالعات اجتماعی با توجه به رویکرد کلی برنامه درسی ملی مبنی بر فطرت‌گرایی توحیدی و اهتمام به شکوفایی آن، سعی می‌کند زمینه‌های تربیت فردی و اجتماعی نوجوانان را فراهم آورد. از این روی، هدف غایی این درس تربیت افرادی مؤمن، مسئول، توانمند و آگاه در زندگی فردی و اجتماعی، پایبند به اخلاق و ارزش‌های دینی و علاقه‌مند به ایران و هویت فرهنگی - تمدنی آن است. این درس پیوند نزدیکی با مهارت‌های زندگی دارد.

روش‌های آموزش: به همراه این کتاب، راهنمای تدریس معلم تهیه شده است. به شما توصیه می‌کنیم این راهنما را به دقت مطالعه کنید.

— با توجه به رویکرد و هدف اصلی برنامه، و به منظور کاربردی کردن دروس و پیوند آن با زندگی واقعی، لازم است شما معلمان عزیز، الگوهای تدریس و شیوه‌های ارزشیابی خود را با اهداف این درس منطبق کنید و از شیوه‌های سنتی تأکید بر محفوظات و دانستنی‌ها و تدریس‌های مبتنی بر روش‌های غیرفعال یا تماماً سخنرانی و روش مرسوم و غلط سؤال و جواب در آوردن‌های کلیشه‌ای از متن درس‌ها بپرهیزید. توجه کنید که اطلاعات و دانستنی‌های کتاب وسیله است و نه هدف. آنها را به عنوان منبعی برای کاوشگری دانش‌آموزان و انجام فعالیت‌ها قلمداد کنید. این کتاب شامل فعالیت‌هایی در متن و همچنین کاربرگ‌هایی در پایان کتاب است. این فعالیت‌ها و کاربرگ‌ها که عمدتاً باید در کلاس و در حین فرایند تدریس (و نه بعد از تدریس) انجام شوند، طوری طراحی شده‌اند که فضای لازم برای پرورش مهارت‌ها و نگرش‌های مختلف را به وجود بیاورند. بکوشید تا دانش‌آموزان این فعالیت‌ها را به طور صحیح انجام دهند. چنانچه این فعالیت‌ها به خوبی انجام شوند، اهداف برنامه محقق می‌شود.

— به محیط‌های آموزشی و روش‌های یاددهی — یادگیری تنوع ببخشید و از بازدید دانش‌آموزان از محیط‌های جغرافیایی، ابنیه تاریخی، موزه‌ها، فرهنگ‌سراها و مؤسسات اجتماعی و نظایر آن غفلت نورزید.

— مشارکت خانواده‌ها را جلب کنید و از همراهی آنها در تحقق اهداف تربیتی برنامه و حتی ارزشیابی استفاده کنید.
— اگرچه بخش اعظم کتاب به موضوعات ضروری برای همه دانش‌آموزان کشور اختصاص دارد، اما این کتاب تنها کلیاتی را در اختیار شما می‌گذارد. از شما معلم عزیز انتظار می‌رود در موارد مقتضی، تدریس موضوعات را با شرایط بومی و محلی منطبق کنید و به نیازهای خاص منطقه خودتان پاسخ دهید.

— فعالیت‌های مربوط به نقشه و نمودار، تنها در محدوده کتاب و کاربرگ‌ها انجام می‌گیرد. دانش‌آموزان را وادار به ترسیم نقشه‌های اضافی یا فعالیت‌های بیش از این نکنید.

— فصول این کتاب باید به ترتیب، تدریس و در هر نوبت تقریباً نیمی از کتاب آموزش داده شود.

شیوه ارزشیابی: با توجه به رویکرد تربیت اجتماعی و مهارت‌های زندگی و هدف والای آماده کردن دانش‌آموزان برای زندگی شایسته، ارزشیابی از این درس به هیچ عنوان نباید احساس سرخوردگی یا شکست در دانش‌آموزان پدید آورد.

ارزشیابی درس مطالعات اجتماعی، به صورت جمع ارزشیابی مستمر و ارزشیابی کتبی پایانی در هر نوبت تحصیلی صورت می‌گیرد و در هر نیمسال ۲۰ نمره به ارزشیابی مستمر و ۲۰ نمره به آزمون پایانی اختصاص می‌یابد. توجه کنید که منظور از ارزشیابی مستمر، آزمون‌های مکرر نیست. ارزشیابی مستمر، کلیه فعالیت‌های خارج از کلاس و داخل کلاس نظیر انجام فعالیت‌های محوله، شرکت در بحث و گفت‌وگو، درست کردن روزنامه دیواری و مدل و ماکت، پرس‌وجو و تحقیق و نوشتن مطلب و گزارش، جمع‌آوری عکس یا نمونه‌ها و... را دربر می‌گیرد. بارم‌بندی مربوط به هر یک از فعالیت‌ها را که متعاقباً اعلام می‌شود رعایت کنید.

به ارزشیابی مستمر بها بدهید. شایسته است به این منظور چک‌لیست‌های ثبت مشاهدات و بررسی فعالیت‌ها و پوشه کار را فراهم نمایید. فراموش نکنید ارزشیابی باید به منظور اصلاح نواقص آموزش و یادگیری و ایجاد فرصت‌های مناسب‌تر برای یادگیری دانش‌آموزان صورت بگیرد. در ارزشیابی کتبی پایانی، اهداف اصلی درس را در نظر بگیرید.

در پایان هر فصل کتاب، بخش‌ها و واژه‌ها وجود دارد. این بخش به منظور پرورش مهارت مراجعه دانش‌آموزان به اصطلاحات و تعاریف صورت گرفته است و درج علامت **؟** بر روی آن، به این معنا است که در ارزشیابی مستمر و کتبی نباید از این تعاریف سؤال طرح شود و دانش‌آموزان را مجبور به حفظ کردن آنها نکنید. همچنین علامت **؟** در بخش‌هایی از کتاب مشاهده می‌شود. این علامت به معنای آن است که اگرچه این بخش‌ها، به منظور تدریس موضوع یا انجام فعالیت‌ها در کلاس طراحی شده‌اند و در ارزشیابی مستمر مدنظر قرار می‌گیرند، در ارزشیابی‌های کتبی پایانی نباید از آنها سؤالی طرح شود.

از طرح سؤال از زیرنویس عکس‌ها و از محتوای نقشه‌ها پرهیزید.

علاوه بر کتاب درسی و راهنمای معلم، سایر اجزای بسته آموزشی نظیر فیلم، اسلاید، نقشه و... در حال طراحی و تولید می‌باشد که به تدریج در اختیار شما قرار خواهد گرفت.

امید است شما معلمان عزیز با استفاده از روش‌های فعال، فضایی پرنشاط و دلپذیر در کلاس‌های درس مطالعات اجتماعی پدید آورید.

گروه مطالعات اجتماعی

دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری